

Flora en faunaonderzoek te behoeve van natuurbegraafplaats Hoogenraven te Ommen



J. Tonckens

Tonckens Ecologie

**Flora en Faunaonderzoek ten behoeve van natuurbegraafplaats
Hoogenraven te Ommen**

UITVOERING:

TONCKENS ECOLOGIE

Oosterweg 127

9751 PE Haren

info@tonckens.nl

www.tonckens.nl



ONDERZOEK EN RAPPORTAGE

J. Tonckens

Naam en adres opdrachtgever:

Stichting Heidehof

B. Speulman

Provinciale weg 2

9463 TK Eext

status: definitief

14 april 2017

Tonckens Ecologie is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Tonckens Ecologie; opdrachtgever vrijwaart Tonckens Ecologie voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Tonckens Ecologie

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	6
2	INVENTARISATIE	8
2.1	Ecologische hoofdstructuur en Natura 2000	8
2.2	Beheertypen	8
2.3	Natura 2000	8
2.4	Huidige natuurwaarden	10
3	TOETSING AAN NATUURWETGEVING	14
3.1	Wet Natuurbescherming	14
3.2	Nationaal natuurnetwerk	14
3.3	Natura 2000	15
4	RANDVOORWAARDEN INRICHTING EN GEBRUIK VAN DE NATUURBEGRAAFPLAATS	16
4.1	Behoud en Ontwikkelen natuurwaarden	16
4.2	Soortenbescherming	17
4.2.1	Das	17
4.2.2	Broedvogels	18
4.2.3	Reptielen	18
4.2.4	Monitoring en protocol natuurbegraven	18
4.3	Gebiedenbescherming	19
4.3.1	Effect van natuurbegraven op natuurdoeltypen	19
5	CONCLUSIES	21
6	BRONNEN	22

1 Inleiding

Voor het terrein zijn plannen om een natuurbegraafplaats te realiseren. In verband met de planvoorbereiding is een onderzoek uitgevoerd naar beschermde flora en fauna. Dit onderzoek bevat een quick scan flora en fauna naar de natuurwaarden van een perceel bos en heide op het Arriërveld in de gemeente Ommen en een inventarisatie van de randvoorwaarden waaraan de beoorde natuurbegraafplaats moet voldoen.

De beoogde locatie bevindt zich ten noordoosten van Ommen. De oppervlakte is ca 23 ha. Aan de zuidzijde wordt het begrensd door de Hessenweg Oost, aan de noordzijde door de Zuidelijke Dwarsweg en aan de westzijde door de Middenweg.

Het gebied maakt onderdeel uit van een langgerekt bos en heidegebied op het Arriërveld. Het Arriërveld is van oorsprong een uitgestrekt heide en veengebied dat zich samen met het Ommerveld en het Wolfsveld uitstrekte ten noordoosten van Ommen. Het werd uiteindelijk begrensd door de veenontginning die in de 19e eeuw vanuit Dedemsvaart en Avereest werd bedreven. Het Arriërveld is in de jaren 20 en 30 van de vorige eeuw ontgonnen. Daarbij is een strook heide en stuifzand gespaard gebleven waarvan het plangebied nu deel uitmaakt samen met het Ommerbos, de Golfbaan Hoge Graven en het landgoed Kleine wolf. Ten zuiden van dit bosgebied ligt de Arriërvlier. Dit is een van oorsprong moerassig gebied en is nu in gebruik als landbouwgrond.



Figuur 1 Ligging Plangebied

Werkwijze Quick scan

Een quick scan flora en fauna bestaat uit een inspectie van het perceel en de omgeving. Het geheel is op 29 juni 2016 onderzocht op het voorkomen van beschermde planten en dieren door middel van het zoeken naar sporen, en het inschatten van de kans op het voorkomen van beschermde planten en dieren die op het moment van onderzoek niet zichtbaar zijn.

Flora en faunaonderzoek Natuurbegraafplaats Hoogenraven

Het opnemen van de aard en de toestand van de aanwezige biotopen speelt een belangrijke rol bij het bepalen van de mogelijke geschiktheid van het terrein voor beschermde soorten.

Verder is gebruik gemaakt van gegevens op internet en de nationale database flora en fauna (NDFF) via www.telmee.nl.

Het veldonderzoek is uitgevoerd op 29 juni 2016.

Aansluitend op de quick scan flora en fauna is onderzocht welke randvoorwaarden aan de inrichting en het beheer natuurbegraafplaats worden gesteld in het kader van de Wet Natuurbescherming en de beleidsregels ten aanzien van het Nationaal Natuurwerk.

2 Inventarisatie

2.1 Ecologische hoofdstructuur en Natura 2000

In figuur 2 is de begrenzing van het Nationaal natuurnetwerk (Ecologische hoofdstructuur EHS) weergegeven (Bron: Atlas van Overijssel 1 juli 2016, gisopenbaar.Overijssel.nl). De locatie maakt tezamen met het omringende bos en natuurgebied onderdeel uit van het Nationaal Natuurnetwerk van de provincie Overijssel.



Figuur 2 Nationaal Natuurnetwerk. De planlocatie is aangegeven met de rode ster.

2.2 Beheertypen

De beheertypenkaart waarop de provincie Overijssel aangeeft welke type natuur dient te worden ontwikkeld, geeft de volgende beheertypen aan:

- Zandverstuiving
- Droge heide
- Vochtige heide
- Droog bos met productie

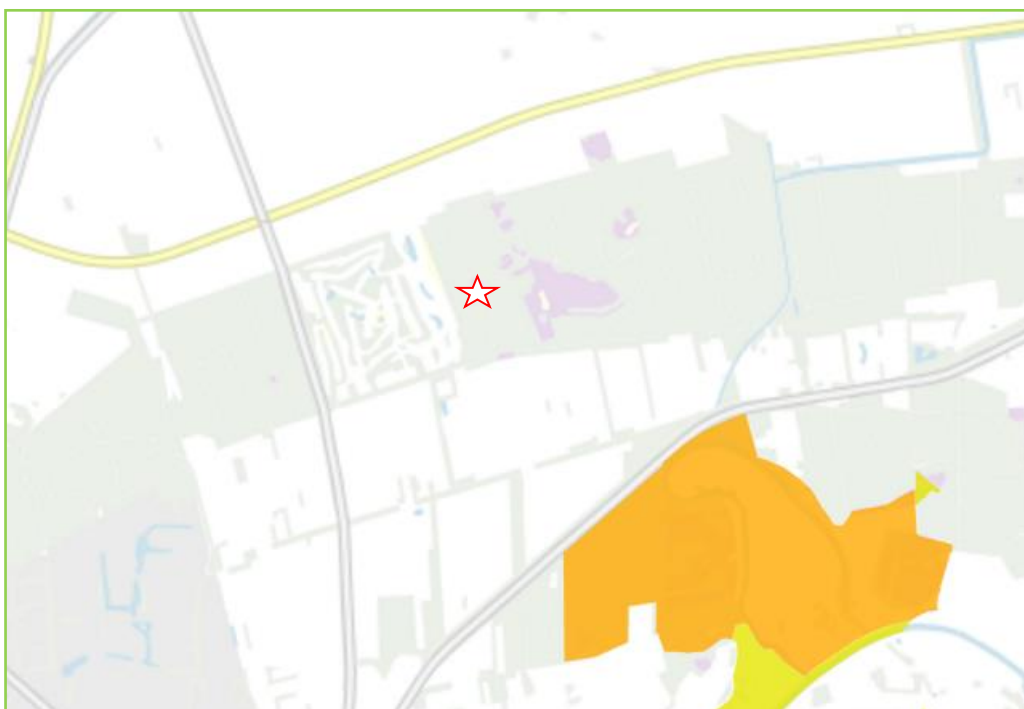
2.3 Natura 2000

Op ca 1,5 kilometer afstand bevindt zich het Natura 2000 gebied Vecht- en Beneden- Reggegebied. Het meest nabijgelegen deel is het Junner en Arriër Koeland langs de Vecht. Een rivierenlandschap met reliëfrijke rivierduinen, hoge oeverwallen en oude meanders. Het gebied is van betekenis voor rivierduingraslanden, schrale graslanden, droge heide en stuifzandheide en bossen.



Figuur 3 Beheertypenkaart provincie Overijssel

Legenda: grijs: droog bos met produktie (N16.01), lichtpaars: droge heide (N07.01); paars: vochtige heide (N06.04); geel: zandverstuiving (N07.02); groen: dennen-, eiken- en beukenbos (15.02).



Figuur 4 Begrenzing Natura 2000 gebied Vecht- en Beneden- Reggegebied.

2.4 Huidige natuurwaarden

De geschiedenis van het terrein is globaal te reconstrueren aan de hand van oude topografische kaarten. Tot in de jaren '70 van de vorige eeuw bestond het gebied nog grotendeels uit heide en stuifzand. Daarna is het geleidelijk aan dichtgegroeid met bomen, of beplant met grove den. In de huidige situatie zijn op veel plaatsen nog restanten te vinden van de vroegere heide en plekjes met stuifzand.

De overheersende boomsoort is Grove den. Grotendeels is deze spontaan opgeslagen, en een gedeelte van het terrein is ingeplant. Duidelijk is te zien dat er oude vliegdennen aanwezig zijn die zijn opgeslagen op de heide, en daar alle ruimte hadden om breed uit te groeien. Daartussen zijn in de laatste decennia veel jonge grove dennen opgeslagen die met elkaar moeten concurreren en daardoor kaarsrecht omhoog groeien. In het noordwestelijk deel van het terrein komen ook hier en daar grote zomereiken voor.

De struiklaag is op veel plaatsen zeer dicht en bestaat bijna geheel uit Amerikaanse vogelkers. Hier en daar komt ook Vuilboom (Sporkehout) voor. Hulst is zeldzaam, hiervan is slechts een exemplaar gevonden. Lijsterbes is alleen als kiemplant gezien, er zijn nog geen volgroeide lijsterbesstruiken aanwezig. De kruidlaag bestaat op veel plaatsen uit Pijpenstrootje, Bochtige smele en Struikhei of Gewone dophei. Hier en daar groeit een Jeneverbes als relict van het heidelandschap. Op open zandige plekjes is nog een begroeiing te vinden die herinnert aan het vroegere stuifzand: hier groeit Buntgras, Borstelgras, Biggenkruid, Schapenzuring en Gewoon struisgras. Daartussen zijn korstmossen te vinden, hoofdzakelijk rendiermos. Typische bosplanten van beter ontwikkelde bosbodems zijn nog niet aanwezig. Salomonszegel, Dalkruid. Klimop en Wilde kamperfoelie ontbreken nog geheel. Het terrein is overwegend droog, maar op een plaats is een slenkvormige laagte en een poel aanwezig die gedurende de wintermaanden waterhoudend is. Het gaat om voedselarm zuur (regen)water, op de bodem van de slenk groeien veenmossen en pijpenstrootje.

Bij het huidige beheer van niets doen, is te verwachten dat het terrein verder zal dichtgroeien en de open plekjes met droge en vochtige heide geleidelijk aan verdwijnen. Een gedeelte van het terrein wordt bosbouwkundig beheerd. Hierdoor wordt de uitbreiding van Amerikaanse vogelkers juist gestimuleerd. In de zuidoostelijke hoek van het terrein is recent gekapt, mogelijk met als doel heide te ontwikkelen. Dit heeft vooralsnog geresulteerd in een uitbreiding van Amerikaanse vogelkers.



Figuur 5 Geleidelijk dichtgroeïende droge heide met opslag van Grove den.

Broedvogels

Tijdens het veldbezoek is een indruk verkregen van de broedvogelsamenstelling. Gehoord en /of gezien werden boompieper, grote lijster, zanglijster, vink, kuifmees, goudhaan, buizerd, merel, roodborst, winterkoning, vlaamse gaai en kruisbek. Van buizerd is een bewoonde horst gevonden aan de noordzijde, vlak bij de Zuidelijke Middenweg. Een tweede horst was aanwezig in het zuidelijk gedeelte, maar deze horst was niet bewoond. Soorten die niet zijn waargenomen maar mogelijk wel voorkomen omdat deze karakteristiek zijn voor bos en heideterreinen zijn houtsnip, nachtzwaluw en grote bonte specht.

Zoogdieren

Het terrein biedt veel dekking aan reeën. Verspreid door het terrein zijn ligplekken en paadjes van reeën te vinden. In het noordelijk deel zijn sporen van dassen gevonden. Twee hollen worden duidelijk gebruikt door dassen. Tevens is er een heuvel waarin talrijke oude hollen aanwezig zijn. Vermoedelijk is dit een oude dassenburchtburcht. In het zuidelijk deel van het terrein is een bewoonde hoofdburcht aanwezig. Verder zijn er sporen van konijnen. Er zijn geen sporen van Eekhoorn gevonden, maar aangenomen kan worden dat deze soort aanwezig is. Van de marterachtigen zijn steenmarter, wezel en hermelijn en recent ook boommarter te verwachten (www.telmee.nl).

Reptielen

Doordat het terrein sterk verboost is, is de waarde voor reptielen gering of afwezig. Alleen aan de oostzijde, op de grens met de aanliggende heide zouden reptielen zoals Levendbarende hagedis zonnend kunnen worden aangetroffen. Het voorkomen van Adder en Ringslang is uitgesloten, deze komen niet voor in de omgeving (www.telmee.nl).

Amfibieën

Geschikt leefgebied voor amfibieën is niet aanwezig door het ontbreken van waterhoudende elementen zoals poelen, vijvers, vennen e.d. . In het verleden was er wel open water aanwezig in een poel/laagte. Door verdroging zijn deze watertjes niet langer voldoende waterhoudend om te kunnen dienen als voortplantingslocatie.



Figuur 6 Natte slenkvormige laagte, een deel van het jaar waterhoudend

Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

Beschermde dagvlinders en libellen zijn gebonden aan specifieke biotopen als (natte) heide, vennen, schraalgraslanden, hoogvenen en laagvenen. Op grond van de aanwezige biotopen zijn soorten van droge heide en schraalland te verwachten. Hierbij is ook van belang dat ten oosten van het terrein een begraasd heidegebied aanwezig is waardoor de kans op specifieke soorten die gebonden zijn aan schrale graslanden en heide aanwezig is. Te denken valt aan bruine vuurvlied en heivlied.

Langs bosranden zijn op verschillende plaatsen koepelnesten van de Rode bosmier aangetroffen. De omgeving van Ommen is van bijzondere betekenis voor bosmieren (www.bosmieren.nl). Naast Rode bosmieren kunnen hier de Satermier en Stronkmier worden aangetroffen. Dit zijn landelijk zeldzame soorten.



Figuur 7 Koepelnest van Rode bosmier op de overgang van bos naar open terrein

Conclusies beschermde soorten

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van zeker aanwezige of mogelijk aanwezige beschermde soorten.

Tabel 1 Mogelijk of zeker aanwezige beschermde soorten

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Voorkeursbiotoop	Aanwezigheid binnen het plangebied	Status wet Natuurbescherming en Rode Lijst
Flora				
Borstelgras	<i>Nardus stricta</i>	Droog schraal grasland, stuifzandheide	Op diverse open plekken, bosranden	Rode lijst: Gevoelig
Jeneverbes	<i>Juniperus communis</i>	Droge heide	Verspreid enkele exemplaren	Rode Lijst: Gevoelig
Reptielen				
Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>	Heide, bosranden	Mogelijk aanwezig	Nationaal beschermde soorten
Zoogdieren				
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	Bossen, cultuurlandschap		Nationaal beschermde soorten
Das	<i>Meles meles</i>	Bos, graslanden, heide	Burchtlocatie	Nationaal beschermde soorten
Boommarter	<i>Martes martes</i>	Bosgebied, cultuurlandschap	Mogelijk aanwezig	Nationaal beschermde soorten
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>		Mogelijk aanwezig	Nationaal beschermde soorten
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>		Mogelijk aanwezig	Nationaal beschermde soorten
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>		Mogelijk aanwezig	Nationaal beschermde soorten
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>			Nationaal beschermde soorten
Vleermuizen		Bos, natuurgebied, kleinschalig cultuurlandschap	Foeragerend langs bosranden of tijdens de trek.	Habitatrichtlijn
Vogels				
Alle broedvogels		Bos, heide	Broedvogels (half maart – half augustus)	Vogelrichtlijn.
Ongewervelden				
Bruine vuurvinder	<i>Lycaena tityrus</i>	Heide, schraal grasland	Mogelijk aanwezig	Rode Lijst: Kwetsbaar
Rode bosmier	<i>Formica rufa/polycтена</i>	Bossen en droge heide	bosranden	Niet meer wettelijk beschermd, wel zorgplicht

3 Toetsing aan natuurwetgeving

3.1 Wet Natuurbescherming

Bij de inrichting of het gebruik van de natuurbegraafplaats kunnen beschermde soorten op diverse manieren geschaad worden.

Het gaat bij vogels om het verstoren van het broedproces, door het beschadigen van nesten of verontrusting van broedparen. Vooral in het broedseizoen, de periode van half maart tot half augustus dient rekening te worden gehouden met broedvogels.

In het terrein zijn diverse elementen aanwezig die beschadigd kunnen worden, het gaat dan met name om een dassenburcht, afzonderlijke holen van dassen, vossen, konijnen of marterachtigen, en nesten van rode bosmieren.

Bij de flora gaat het om exemplaren van de jeneverbes. Verspreid zijn schrale open plekjes aanwezig met borstelgras. Borstelgras is niet beschermd, maar staat wel vermeld op de Rode Lijst Vaatplanten.

De dassenburcht en omgeving is gevoelig voor verstoring. Rondom de dassenburcht zal een ruime zone moeten worden gevrijwaard van menselijke activiteit en bezoek.

Door het gebruik als natuurbegraafplaats is te verwachten dat er meer openheid in het terrein gecreëerd wordt wat gunstig is voor soorten die gebonden zijn aan heide, schraal grasland en soorten droge en zonnige plekjes. Anderzijds is betreding weer een bedreiging door vertrapping en verstoring. In hoofdstuk 4 word dit verder uitgewerkt.

3.2 Nationaal natuurnetwerk

De provincie Overijssel heeft beheertypen aangewezen voor het terrein. Dit zijn stuifzanden, droge en vochtige heide, en bos. In de huidige situatie staan de beheertypen stuifzand en droge heide onder druk door spontane verbossing en opslag van Amerikaanse vogelkers.

De ontwikkeling van een natuurbegraafplaats kan gecombineerd worden met het ontwikkelen, herstellen van deze beheertypen. Een halfopen terrein van bos, afgewisseld met heide en stuifzandachtige plekjes heeft zowel voor publiek als voor de kenmerkende natuurwaarden betekenis. Hiervoor is actief en blijvend beheer nodig in de vorm van het verwijderen van opslag en het bestrijden van Amerikaanse vogelkers. In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op de ontwikkeling van de begraafplaats in relatie tot het Nationaal natuurnetwerk.

Het aanleggen van een parkeerplaats en het oprichten van een ontvangstgebouw op het terrein zorgt voor oppervlakteverlies. Aangezien netto oppervlakteverlies als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen in de EHS niet is toegestaan is compensatie van de verloren gegane oppervlakte noodzakelijk (Ministerie van LNV, 2007, Provincie Overijssel, 2016). Hierbij dient eerst te worden onderzocht of oppervlakteverlies kan worden voorkomen door de parkeervoorziening en het ontvangstgebouw buiten het gebied en buiten het Natuurnetwerk te realiseren. Indien dit niet mogelijk is kan oppervlakteverlies worden gecompenseerd door middel van aankoop van grond en inrichting van een vervangend stuk bos. (Spelregels EHS, paragraaf 4.4). Het compensatiegebied dient aan te sluiten op de planlocatie of in de nabije omgeving te liggen. Indien ook dit niet mogelijk is kan als derde optie getracht worden om oppervlakteverlies te compenseren door middel van kwaliteitsverbetering van het bestaande natuurgebied. Het realiseren van de natuurdoeltypen die door de provincie voor het terrein zijn aangegeven is hiervoor niet voldoende. De kwaliteitsverbetering zal moeten bestaan uit een extra kwaliteitsverbetering ten opzichte van het provinciale

natuurbeheerplan. Het compenseren door middel van kwaliteitsverbetering van het bestaande natuurgebied wordt niet als mogelijkheid genoemd in de Ontwerp-Omgevingsverordening Overijssel.

Door de initiatiefnemers van de begraafplaats is op 14 maart 2017 overleg gevoerd met gemeente en provincie. Daarin heeft de provincie aangegeven dat bovengenoemde compensatie dient te geschieden door middel van oppervlaktecompensatie of door een bijdrage aan een natuurcompensatieproject van een terreinbeherende organisatie zoals Landschap Overijssel.

De gemeente Ommen stelt als belangrijke voorwaarde voor de natuurbegraafplaats dat deze aantoonbaar meerwaarde heeft voor natuur. De provincie Overijssel staat op het standpunt dat natuurbegraven binnen de EHS geen significant negatief effect hoeft op te leveren voor de natuur. Dit geldt wanneer:

- De exploitatie als natuurbegraafplaats gebruikt wordt om de natuurwaarden ter plekke te behouden en te verbeteren
- Het begraven wordt gedaan volgens een protocol gericht op bescherming van bestaande waarden en snel herstel van de plek
- Geen gebruik wordt gemaakt van kunstmatige/niet gebiedseigen materialen
- Er niet/nauwelijks wordt opgehoogd
- Er geen verhardingen worden aangebracht, hooguit een halfverharde padenstructuur
- Een maximum wordt gesteld aan het aantal graven (evt uitgedrukt in percentage gebruikt oppervlak) in het gebied.
- De parkeerplaats en het informatiegebouw kwantitatief worden gecompenseerd.

3.3 Natura 2000

De aard van de activiteiten op een natuurbegraafplaats heeft geen verstorend effect op het Natura 2000 gebied Vecht- en Beneden- Reggegebied. De afstand, evenals de scheiding door middel van de N341 zorgt ervoor dat er geen denkbare verstoring kan plaatsvinden die van invloed zouden kunnen zijn op de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied. Er zijn geen directe ecologische of ruimtelijke relaties met het Natura 2000 gebied. Versturende of verslechterende effecten kunnen worden uitgesloten.

4 Randvoorwaarden inrichting en gebruik van de natuurbegrafplaats

4.1 Behoud en Ontwikkelen natuurwaarden

Het concept van natuurbegraven in Nederland krijgt door diverse gerealiseerde natuurbegrafplaatsen steeds meer vorm. De overledenen krijgen een rustplaats in de natuur met eeuwige grafrust. Het graf en de plek eromheen gaan na verloop van tijd volledig op in de natuur, er vindt geen onderhoud plaats zoals dat op traditionele begraafplaatsen het geval is en er worden geen grafmarkeringen aangebracht. Opgenomen worden in de kringloop van de natuur wordt bij alle bestaande begraafplaatsen benadrukt. Hier hoort bij dat de materialen en de grafmarkeringen duurzaam en milieuverantwoord zijn. Natuurbegraven gaat altijd gepaard met een bepaalde vorm van natuurontwikkeling. In het geval van de aanleg van een natuurbegrafplaats op voormalige landbouwgrond gaat dit zeker op. Wanneer begraven wordt in bestaande bosgebieden of natuurgebieden zal ook hier zeker in de eerste periode een bepaalde mate van inrichting en (vervolg)beheer plaatsvinden. Op de natuurbegrafplaats zijn een aantal minimale voorzieningen nodig als een plek om te parkeren, een ontvangstgebouw en een padenstructuur in het terrein.

Uitgangspunten voor het aspect natuur zijn kort samengevat:

- beschermen flora en fauna;
- Behoud van bestaande natuurwaarden
- Ontwikkeling van natuurlijk karakter van de begraafplaats aansluitend bij de natuurlijke gesteldheid en natuurdoeltypen

Bescherming van flora en fauna dient minimaal te voldoen aan de eisen die daar in het kader van de Wet Natuurbescherming aan worden gesteld (soortenbescherming). Behoud en ontwikkeling van natuurwaarden vloeit voort uit de ligging in het Nationaal Natuurnetwerk van de provincie Overijssel. Door de overheid zijn spelregels opgesteld die betrekking hebben op activiteiten in de toenmalige Ecologische Hoofdstructuur, thans Nationaal Natuurnetwerk (ministerie van LNV, 2007). Dit wordt aangeduid als gebiedenbescherming.

Door Eelerwoude is een ontwerp voor de begraafplaats inclusief een beheerplan opgesteld voor de begraafplaats (Eelerwoude, 2017). In het ontwerp staat het verhogen van de natuurwaarde van het terrein centraal. Deze is gebaseerd op het tot ontwikkeling brengen van de voor het gebied kenmerkende voedselarme bossen, droge en vochtige heide en stuifzandvegetaties. Daarnaast wordt de cultuurhistorie benadrukt door de Hessenweg te beplanten met beuken. Ten behoeve van de inrichting van de natuurbegrafplaats wordt een parkeerplaats aangelegd (capaciteit voor 35 voertuigen) een informatiegebouw. De ontsluiting van het gebied geschiedt door een slingerende padenstructuur, zoveel mogelijk volgens oude padenstructuren.

Het plan voorziet in het terugbrengen van heide en jeneverbestruweel door opslag van grove den te verwijderen. Ten behoeve van het beheer wordt jonge opslag verwijderd en het terrein jaarlijks gedurende korte tijd begraasd. De beste mogelijkheden hiervoor bevinden zich aan de oostzijde van het terrein.

In het bosgebied bevinden zich zandduintjes die worden open gemaakt ten behoeve de ontwikkeling van stuifzand en droge schrale vegetaties. De restanten stuifzand worden vrijgemaakt van opslag.

In het noordelijk deel zijn twee natte laagten aanwezig. De bomen rond deze laagten worden verwijderd.

Het bosgebied wordt door middel van dunnen geleidelijk omgevormd tot meer structureel loof- en naaldbos. Ten behoeve van de veiligheid is het noodzakelijk dood hout langs paden te verwijderen.

4.2 Soortenbescherming

De ontwikkeling en het gebruik van de natuurbegraafplaats heeft mogelijk effecten op de volgende zwaarder beschermde soorten:

4.2.1 *Das*

De das is een beschermde soort op grond van de Wet Natuurbescherming. De das valt onder het beschermingsregime 'overige soorten' (zie bijlage 1). Op grond hiervan is het verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen. Uitgangspunt is dat de das niet mag worden beperkt in zijn mogelijkheden om in het terrein te verblijven en zich voort te planten. Hierbij hoort niet alleen de burchtlocatie zelf maar ook het bijbehorend leefgebied wat gebruikt wordt om te foerageren. Op de planlocatie zijn op diverse locaties holen aangetroffen, zowel in het zuidelijk deel als in het noordelijk gedeelte van het terrein.

Randvoorwaarden bij de inrichting en het gebruik ten aanzien van de Das zijn:

- De ontwikkeling van de natuurbegraafplaats zelf vindt niet plaats bij de buurt van de burchten. De burchten dienen behouden te blijven en moeten zich vrij kunnen ontwikkelen. In de loop der jaren kan een bestaande burcht uitgebreid worden of er kunnen op nieuwe plaatsen in het terrein holen worden gegraven. Dit betekent dat er niet in de nabijheid van burchten begraven kan worden, omdat men dan immers het risico loopt dat een recent graf wordt ondergraven door dassen. Ook levert een graf in de nabijheid van een burcht, tijdens een begrafenis veel bezoek op en in de periode daarna frequent bezoek op wat tot verstoring van de burcht kan leiden. Om deze reden dient een verstoringvrije zone om een burcht van 50 meter worden aangehouden (Soortenstandaard Das, RVO, 2014). Activiteiten binnen deze zone kunnen effect hebben op de functionaliteit van de burcht. In de zone tussen 25 en 50 meter rondom een burchtlocatie kan alleen gewerkt worden of begraven worden buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van dassen, welke loopt van december tot en met juni. Bovendien dient de frequentie en dichtheid van begraven hier aangepast te worden om voldoende rust te kunnen garanderen.
- Dassens gebruiken door het jaar heen vaste wissels die door het terrein lopen van burchtlocatie naar foerageergebieden. Begraven op een wissel is een ongewenste verstoring. Hiertoe dienen de vaste wissels in kaart te worden gebracht en te worden gevrijwaard van graven.
- Ten slotte wordt aanbevolen om het gebruik van het gebied door dassen regelmatig (jaarlijks tot 2 jaarlijks) te monitoren. Met name de ligging van de burcht is daarbij van belang. Mochten er wijzigingen in het gebruik van het gebied komen dan kan daar tijdig op geanticipeerd worden.

Tijdens de aanleg van de begraafplaats, waarvoor diverse inrichtingsmaatregelen en (bos)omvormingsmaatregelen worden getroffen dient rekening gehouden met de aanwezigheid van de dassen in het gebied:

- Voor aanvang van de werkzaamheden moet de exacte ligging van burchten en bijburchten in beeld worden gebracht door een ter zake kundige. Dit is noodzakelijk omdat burchten door de jaren heen iets kunnen opschuiven of uitbreiden. De burcht mag tijdens de werkzaamheden niet betreden worden.
- Er wordt een verstoringvrije zone van 25 meter om de dassenburcht en bijburchten aangehouden waarbinnen geen activiteiten plaatsvinden.
- Binnen een staal van 20-50 meter uit de burcht mag niet gewerkt worden in de kwetsbare periode (voortplantingsperiode) van dassen, dit is de periode december tot eind juni.

- Het betreden, berijden en blokkeren van dassenwissels moet zo veel als mogelijk worden voorkomen
- Dassenwissels moeten voor zonsondergang weer vrij zijn van geveld hout en gevelde takken.
- De periode van verstoring moet zo kort als mogelijk is worden gehouden.
- Er mag geen kaalkap van een houtopstand plaatsvinden waarin zich een burcht bevindt. Als bomen verwijderd moeten worden ten behoeve van dunning, vindt dit gefaseerd in ruimte en tijd plaats. De verlichting is van de burcht afgekeerd.
- Geen werkzaamheden tijdens de kwetsbare voortplantingsperiode van dassen. Deze periode loopt van december tot en met juni. Deze periode kan eerder en later beginnen of eindigen en is afhankelijk van de lokale klimatologische en meteorologische omstandigheden voor en tijdens de werkzaamheden. Een dassendeskundige moet de exacte periode van voortplanting aangeven.
- Geen werkzaamheden tussen zonsondergang (maar nooit later dan 20.00 uur, als de zon later ondergaat) en zonsopgang uitvoeren
- Vegetatiestructuur en bodem moeten zo veel als mogelijk in stand worden gehouden tijdens de activiteit of werkzaamheden.

4.2.2 *Broedvogels*

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt op grond van de Wet Natuurbescherming een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen uitgevoerd mogen worden. Verstorende werkzaamheden betreffen onder meer (maar niet uitsluitend): Kappen van bomen en struiken en bouwwerkzaamheden en het aanleggen van infrastructuur e.d.

Bij de inrichting van het terrein dient daarom rekening te worden gehouden met broedvogels. Indien inrichtingsmaatregelen zoals het kappen/omvormen van bos en het aanleggen van infrastructuur (bospaden) buiten het broedseizoen (15 maart-15 juli) worden uitgevoerd kan veel schade worden voorkomen.

Bovendien moet ongeacht het tijdstip van uitvoering, dus ook buiten het broedseizoen, voorafgaand aan werkzaamheden een inventarisatie uitgevoerd conform de gedragscode Bosbeheer of gedragscode Natuurbeheer waarbij in ieder geval horsten van roofvogels, holtebomen en mierenhopen in kaart worden gebracht.

4.2.3 *Reptielen*

De locatie is in potentie geschikt voor reptielen als de Levendbarende hagedis. Met name locaties aan bosranden en open terreindelen zijn favoriet habitat voor reptielen. Door het creëren van meer openheid in het terrein ontstaan juist meer geschikte biotopen voor reptielen. Verwacht mag worden dat een warmteminnende soort als levendbarende hagedis profiteert van de inrichting.

4.2.4 *Monitoring en protocol natuurbegraven*

Om schade aan beschermde soorten te voorkomen en om optimaal in te kunnen spelen op de beoogde natuurontwikkeling is monitoring van natuurwaarden noodzakelijk. Dit monitoring programma zou minimaal de volgende elementen dienen te bevatten:

- Broedvogels;
- Zoogdieren, met name de ontwikkeling van de dassenpopulatie;
- Flora- en Vegetatie;
- Reptielen.

In een op te stellen Protocol Natuurbegraven kan aangegeven worden hoe tijdens het delven van graven en tijdens begravenissen wordt gezorgd voor het zo min mogelijk veroorzaken van schade aan flora en fauna en aan de kenmerkende natuurdoeltypen.

4.3 Gebiedenbescherming

Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden' van de EHS. Binnen de EHS is het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime afzonderlijk beoordeeld. Tegelijk wil het rijk de vitaliteit van het platteland versterken door ruimte te geven aan ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen kunnen strijdig zijn met het ruimtelijk beschermingsregime voor de EHS, maar door deze ontwikkelingen kunnen ook kansen ontstaan voor versterking van de EHS.

Het 'nee, tenzij'-regime houdt in dat nieuwe plannen, projecten of handelingen niet toegestaan zijn indien deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Voor ingrepen die aantoonbaar aan de criteria voldoen geldt het vereiste dat de schade zoveel mogelijk moet worden beperkt door mitigerende maatregelen. Resterende schade dient te worden gecompenseerd.

De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.

Voor het plangebied zijn de volgende natuurdoelen van kracht (zie figuur 3):

- vochtige heide (N06.04);
- droge heide (N07.01);
- zandverstuiving (N07.02);
- dennen-, eiken- en beukenbos (15.02);
- droog bos met produktie (N16.01).

Momenteel staan de natuurwaarden van het gebied sterk onder druk door verbossing van heide en dichtgroeien van de restanten stuifzand in het gebied. De droge heide groeit geleidelijk aan dicht met opslag van grove den en struiken als Amerikaanse vogelkers. Vochtige heide is thans niet aanwezig. De oppervlakte zandverstuiving is minimaal en groeit geleidelijk aan verder dicht waarbij de kenmerkende flora en fauna verdwijnt. Het droge bos met produktie heeft een eenvormige structuur als gevolg van aanplant van grove den. Het inrichting en beheerplan van de natuurbegraafplaats voorziet in de ontwikkeling van deze natuurdoeltypen (zie par 4.1).

4.3.1 *Effect van natuurbegraven op natuurdoeltypen*

Het delven van een graf en het bezoek tijdens en na de begrafenis heeft diverse effecten op bestaande natuurwaarden. In het Alterra rapport 1789 worden de effecten van natuurbegraven beschreven:

Door het graven en weer dichten van het graf worden de bodem en de vegetatie ter plekke fysiek verstoord. De fysieke verstoring van de fauna is er beperkt tot de bodemfauna en een deel van de weinig mobiele fauna op de bodem (voornamelijk ongewervelden), en is onvolledig. In de directe omgeving vindt beperkte verstoring van bodem, vegetatie en fauna plaats als gevolg van de tijdelijke opslag van de uitgegraven grond en door het lopen. De

overige fauna (vogels, zoogdieren) wordt door de activiteiten blootgesteld aan rustverstoring, die door het tijdelijke en plaatselijke karakter doorgaans eveneens beperkt zal zijn.

Het effect van natuurbegraven is afhankelijk van het natuurtype ter plaatse. Daarin is een rangorde aan te brengen van schadegevoeligheid. Stuifzand is gevoelig voor verstoring van bodem en vegetatie. Bovendien is stuifzand niet gewenst in verband met het verstuiven van de bovengrond. Droge heide is gevoelig voor verstoring in verband met het vernietigen van de heidebegroeiing en de lange hersteltijd van de vegetatie. Schraal grasland kan zich sneller herstellen dan droge heide. De minste verstoring als gevolg van begraven vindt plaats in droog bos. Er kan dus een rangorde aangebracht worden in geschiktheid voor natuurbegraven.

Het bezoek bij de teraardebestelling en later bezoek aan het graf veroorzaakt als gevolg van betreding een beperkte fysieke verstoring van de bodem (verdichting) en de vegetatie (beschadiging), die doorgaans beperkt zal zijn. Het bezoek kan daarnaast een rustverstoring van de fauna veroorzaken.

Van de vertering van stoffelijke resten worden geen (significante) effecten op de kwaliteit van de bodem en het grondwater verwacht omdat dit op een diepte geschiedt buiten het bereik van plantenwortels.

5 Conclusies

De beoogde locatie voor een natuurbegraafplaats op het Arriërveld bestaat uit een verbost heide en stuifzandgebied. De natuurwaarden staan onder druk door verbossing en uitbreiding van Amerikaanse vogelkers. Ontwikkeling van een natuurbegraafplaats kan goed samengaan met de ontwikkeling van natuurdoelen zoals droge heide, stuifzand en schraal grasland die de provincie voor het terrein stelt. Hiervoor is actief en blijvend natuurbeheer nodig. Het inrichtingsplan voor de begraafplaats voorziet hierin doordat er een afwisseling van bos, heide, schraal grasland en stuifzandplekjes wordt nagestreefd.

Bij de inrichting en het gebruik dient rekening te worden gehouden met kwetsbare natuurwaarden en beschermde soorten. Hierbij is het voorkomen van de Das in het gebied van belang. De aanwezigheid van dassen stelt beperkingen aan het gebruik aangezien dassen gevoelig zijn voor verstoring. In het broedseizoen dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van broedvogels. Verder dient rekening te worden gehouden met reptielen en met kwetsbare flora en vegetatie welke onderdeel uitmaakt van de in stand te houden en te realiseren natuurdoeltypen.

De randvoorwaarden waaraan moet worden voldaan bij de realisering van de natuurbegraafplaats zijn beschreven in hoofdstuk 4. Om schade aan flora en fauna zo veel mogelijk te voorkomen dient er een protocol natuurgebraven te worden opgesteld.

Voor het aanleggen van een parkeerplaats en een ontvangstgebouw is compensatie van de verloren gegane oppervlakte van het Natuurnetwerk noodzakelijk.

6 Bronnen

Sparrus. L.B, B. Odé & R. Beringen, 2014. Basisrapport Rode Lijst Vaatplanten 2012 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. FLORON Rapport 57. FLORON, Nijmegen

Centraal Bureau voor de Statistiek. Register Biodiversiteit, CD-rom; Bio Base 1997. Voorburg.

Dienst Landelijk Gebied. Handreiking Flora en Faunawet. Werkdocument. Oktober 2006. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.

Eelerwoude, 2017. Natuurbegraafplaats Hoogenraven. Ontwerp- en beheerplan natuurbegraafplaats te Ommen. Eelerwoude. Goor.

Haas, W. de & B. de Vries, 2013. Natuurbegraafplaatsen in Nederland. Alterra rapport 2470. Alterra. Wageningen.

Molenaar, J.G.de, M.G. Mennen & F.H. Kistenkas, 2009. Terug naar de natuur. Mogelijke effecten en juridische aspecten t.a.v. natuurbegraven, asverstrooien en urnbijzetting in natuurgebieden. Alterra rapport 1789. Alterra Wageningen.

Meijden, R. van der. 1990. Heukels' Flora van Nederland; Wolters Noordhoff Groningen.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, 2005. Buiten aan het werk. Brochure over de flora en faunawet.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, 2007. Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS saldobenadering en herbegrenzing EHS. Ministerie van LNV. Den Haag.

Provincie Overijssel, 2016. Omgevingsverordening Overijssel. Ontwerp Omgevingsverordening Overijssel 13 september 2016

Besluit van 28 november 2000. Stb. 525, houdende regels voor het bezit en vervoer van en de handel in beschermde dier- en plantensoorten (Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten), laatstelijk gewijzigd bij besluit van 10 september 2004, Stb 501.

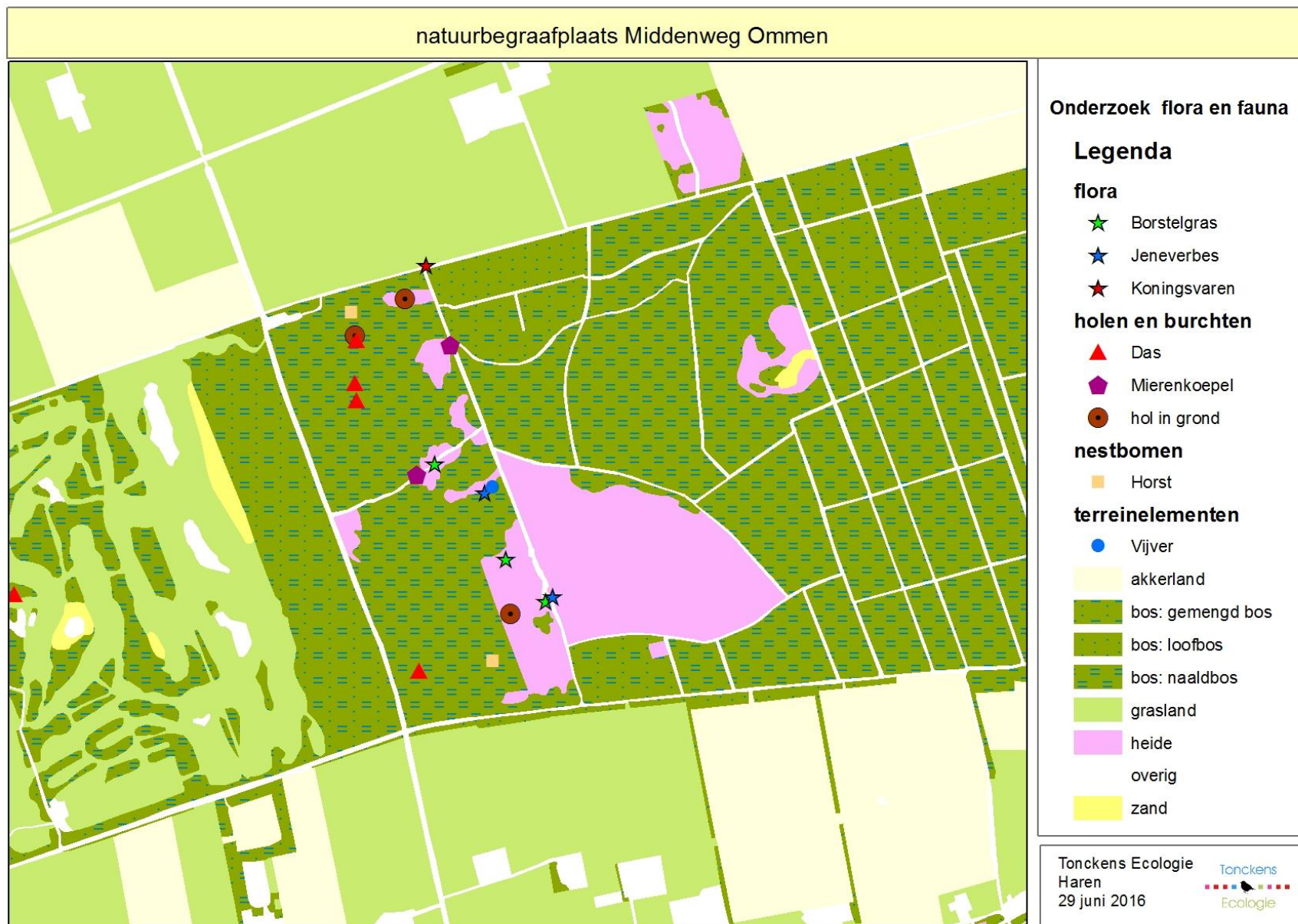
Rijksdienst voor ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Das. RVO. Den Haag. December 2014.

Internet

Stichting Reptielen, Amfibieën en Vissen Onderzoek Nederland. www.ravon.nl.

Ministerie van LNV. Natuurwetgeving. Te raadplegen via www.rijksoverheid.nl

Natuurloket. Gegevens over beschermde gebieden en soorten. www.natuurloket.nl



De Wet Natuurbescherming in het kort

Op 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming in werking getreden. In deze wet zijn de Flora- en Faunawet, de Natuurbeschermingswet de de Boswet met elkaar geïntegreerd. In de wet is bepaald dat een ieder voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen of deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken (Art. 1.11, het 'zorgplichtartikel').

De Wet Natuur bevat tevens een aantal verbodsbepalingen. De verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke projecten, plannen en ingrepen zijn opgenomen in artikel 8 (betreffende planten op hun groeiplaats) en 9 tot en met 12 (betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving). Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Alle van nature in het wild levende vogels vallen onder de werking van dit artikel.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Hieronder vallen een tweetal weekdieren (Bataafse stroommossel, Platte schijfhoorn), vier soorten kevers, zeven soorten libellen (gaffellibel, gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker, noordse winterjuffer, oostelijke witsnuitlibel, rivierrombout en sierlijke witsnuitlibel), een zestal vindersoorten (donker pimpernelblauwtje, grote vuurvinder, pimpernelblauwtje, teunisbloempijlstaart, tijmblauwtje en zilverstreephoobeestje), houting en steur, alle amfibieën behalve groene kikker, meerkikker, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander, drie soorten reptielen (gladde slang, muurhagedis en zandhagedis), alle soorten vleermuizen en zoogdieren als bever, hamster, hazelmuis, noordse woelmuis, otter, wilde kat, lynx plus een aantal zeezoogdieren, en vier plantensoorten (drijvend waterweegbree, groenknolorchis, kruipend moerasscherm en zomerschroeforchis)

Beschermingsregime overige soorten

Artikel 3.10

Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:

- in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
- de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
- vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Onderdeel A (behorende bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a)

Zoogdieren: Aardmuis, Boommarter, Bosmuis, Bunzing, Damhert, Das, Dwergmuis, Dwergspitsmuis, Edelhart, Eekhoorn, Egel, Eikelmuis, Gewone bosspitsmuis, Gewone zeehond, Grote bosmuis, Grijs zeehond, Haas, Hermelijn, Huisspitsmuis, Konijn, Molmuis, Ondergrondse woelmuis, Ree, Rosse woelmuis, Steenmarter, Tweekleurige bosspitsmuis, Veldmuis, Veldspitsmuis, Vos, Waterspitsmuis, Wezel, Wild zwijn, Woelrat, Amfibieën, Alpenwatersalamander, Bruine kikker, Gewone pad, Kleine watersalamander, Meerkikker, Middelste groene kikker, Vinpootsalamander, Vuursalamander, Reptielen Adder, Hazelworm, Levendbarende hagedis, Ringslang, Vissen Beekdonderpad, Beekprik, Elrits, Europese rivierkreeft, Gestippelde alver, Grote modderkruiper, Kwabaal, Dagvlinders Aardbeivlinder, Bosparemoervlinder, Bruin dikkopje, Bruine eikenpage, Donker pimpernelblauwtje, Duinparemoervlinder, Gentiaanblauwtje, Grote paremoervlinder, Grote vos, Grote vuurvinder, Grote weerschijnvlinder, Iepenpage, Kleine heivlinder, Kleine ijsvogelvlinder, Kommavvlinder, Pimpernelblauwtje, Sleetdoornpage, Spiegeldikkopje, Veenbesblauwtje, Veenbesparemoervlinder, Veenhooibeestje, Veldparemoervlinder, Zilveren maan Libellen Beekrombout, Bosbeekjuffer, Donkere waterjuffer, Gevlekte glanslibel, Gewone bronlibel, Hoogveenglanslibel, Kempense heidelibel, Speerwaterjuffer, Kevers Vliegend hert

Onderdeel B (behorende bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel c)

Akkerboterbloem, Akkerdoornzaad, Akkerogentroost, Beklierde ogentroost, Berggamander, Bergnachtorchis, Blaasvaren, Blauw guichelheil, Bokkenorchis, Bosboterbloem, Bosdravik, Brave hendrik, Brede wolfsmelk, Breed wollegras, Bruinrode wespenorchis, Dennenorchis, Dreps, Echte gamander, Franjegentiaan, Geelgroene wespenorchis, Geplooid vrouwenmantel, Getande veldsla, Gevlekt zonneroosje, Glad biggenkruid, Gladde zegge, Groene nachtorchis, Groensteel, Groot spiegelklokje, Grote bosaardbei, Grote leeuwenklauw, Honingorchis, Kalkboterbloem, Kalketrip, Karthuizeranjer, Karwijselie, Kleine ereprijs, Kleine Schorseneer, Kleine wolfsmelk, Kluwenklokje, Knollathyrus, Knolspirea, Korensla, Kranskarwij, Kruip-tijn, Lange zonnedauw, Liggende ereprijs, Moerasgamander, Muurbloem, Naakte lathyrus, Naaldenkervel, Pijlscheefkalk, Roggelelie, Rood peperboompje, Rozenkransje, Ruw parelzaad, Scherpkruid, Schubvaren, Schubzegge, Smalle raai, Spits havikskruid, Steenbraam, Stijve wolfsmelk, Stofzaad, Tengere distel, Tengere veldmuur, Troggamander, Veenbloembies, Vliegenorchis, Vroege ereprijs, Wilde averuit, Wilde ridderspoor, Wilde weit, Wolfskers, Zandwolfsmelk, Zinkviooltje, Zweedse kornoelje

Ontheffing en vrijstellingen

De wet biedt in artikel 3.3 en 3.8 de mogelijkheid om ontheffing aan te vragen voor overtreding van de verboden uit artikel 3.1 (vogels), 3.5 (soorten van de Habitatrichtlijn) en 3.10 (overige soorten). Vergunningen worden uitsluitend verleend door Gedeputeerde staten. Daarnaast kan Provinciale staten door middel van een verordening vrijstelling verlenen voor aangewezen soorten.

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- een bij wet genoemd belang,

- c) de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Wettelijke belangen

Wettelijk belangen die betrekking hebben op vogels en soorten van de Habitatrichtlijn houden verband met belangen van volksgezondheid, openbare veiligheid en veiligheid voor het luchtverkeer, groot openbaar belang, ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, visserij, bossen of wateren en andere vormen van eigendom, of ter bescherming van flora en fauna en natuurlijke habitats en belangen van onderwijs of onderzoek.

Voor de overige soorten gelden aanvullende belangen die een ontheffing of vrijstelling mogelijk maken: in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling, ter voorkoming van schade of overlast, ter beperking van de populatieomvang, ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van dieren, bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw, vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer, in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of in het algemeen belang